

niet te breken. Daarbij komen geen problemen te pas, wat kort of lang gezongen moet worden, hoe het orgel begeleidt moet.

Geen kerkganger, die daarbij in 't onzekere verkeert waar het „gauw“ of „niet gauw“ gaat, die uren moet in zijn kerkboek, wat cursief en niet cursief gedrukt staat.

Aan zulke Geestelijke Volksliederen in de Kerk is gebrek en behoefte, wat het rhythmische betreft!

JAN ZWART.

Guido de Brès en de bisschop van Atracht.

VI.

Wat het derde punt betreft, n.l. dat de priester in zijn mis heel iets anders doet dan Christus gedaan heeft bij het avondmaal, zij zegt, dat het een prijzenswaardige zaak zou zijn, als ter communie gegaan zou worden, als de mis gelezen en het volk het sacrament ontvangen zou met den priester. Het is niet de vraag of dit prijzenswaardig zou zijn, ja dan neen, noch of zij het goed bedient, de vraag is deze: is het geoorloofd het zoo te doen?

Want het is voor geen tegenspraak valbaar, dat, toen Christus, bij de viering van het Avondmaal, zeide „Doet dit“, Hij bij die gelegenheid niet deed wat de priester nu doet. Hij deed, zoals ik reeds gezegd heb het tegenovergestelde.

Aan de Avondmaalstafel biedt Christus Zijn discipelen Zijn lichaam en Zijn bloed aan, Hij presenteert hun Zijn lichaam en bloed tot hun geestelijk voedsel. De priester (daarentegen) biedt bij zijn altaar het lichaam en bloed van Christus Gode aan. En hij doet dit, zoals hij zegt, tot vergeving der zonden. Dit is geheel in tegenspraak met de bedoeling van den Meester.

En wat nu het feit betreft, dat de priester geheel alleen bij zijn mis eet, dit is niet slechts ongepast, maar ook geheel in strijd met de natuur van het heilig sacrament, dat de Heilige Paulus in 1 Kor. 10 communie, gemeenschap noemt.

Daar kan toch geen gemeenschap zijn, waar men alleen communiceert.

Jezus Christus roept luid en klaar: Neemt, eet. Hij zegt niet: neem en eet voor al de anderen. De ouden hebben het Avondmaal in het Grieksch Synaxin genoemd, d.i. gemeenschap van onderscheidenen.

En als de H. Paulus aan de Korinthiërs schrijft, verwijt hij hen, dat zij niet op elkaar wachten, maar dat ieder zijn Avondmaal apart nuttigde. En dan zegt de apostel: Dat is niet het Avondmaal des Heeren.

Vervolgens wijst Guido de Brès op de praktijk der Grieksch-Orthodoxe Kerk, die enkel op Zon- en Feestdagen de mis opdringt, terwijl heel het volk deelneemt aan de communie onder beide gedaanten. Hij argumenteert uit 't feit, dat ieder voor zich moet eten, daar niemand leven kan van hetgeen een ander voor hem eet.

En hij vraagt wat Paulus wel zeggen zou van al die afzonderlijke Avondmaalsvieringen der priesters in kapellen en kerken.

Hij wijst op een woord van Cyprianus, dat Jezus Christus de eenige is, die inzake het Avondmaal gevolgd moet worden en niet de traditie en menselijke voorschriften.

Als het middel om de dwalingen te overwinnen, wijst hij op 't woord van Paulus in 1 Kor. 11:23.

Terug naar het Woord, gelijk Christus de Joden ook leerde inzake de echtheid!

Zoo ook terug naar de oorspronkelijke instelling van het Avondmaal.

Wat nu betreft uw beschuldiging van onmenselijkheid aan ons adres, omdat wij het sacrament niet aan de zieken geven, ik beken, dat men er vroeger gebruik van gemaakt heeft. Maar het is de vraag of dit prijzenswaardig is. Ik zie er niet veel reden toe, overeenkomstig hetgeen ik straks beweerd heb, dat het geen sacrament is om aan één persoon te bedienen, maar het sacrament is van de gemeenschap van meerderen, die het moeten ontvangen. Als echter de kerk de gewoonte zou hebben om een geloovige, die ziek is en het sacrament verlangde te ontvangen, dit te bedienen, wanneer er onderscheidenen bereid waren om het mede te ontvangen — dan zou ik niet zoo streng zijn om zulk een gewoonte te veroordeelen.

DE BISSCHOP: Wat ons eerste punt betreft, zegt ge, dat ge de transsubstantiatie niet kunt aanvaarden. En nu wil ik u dit wel bekennen, dat ik, als ik aan mijn eigen oordeel en aan mijn eigen rede zou gelooven, ik de transsubstantiatie ook niet zou gelooven. Schijnbaar zijn zij die de transsubstantiatie niet gelooven het dichtst bij de waarheid en het meest Schriftuurlijk.

Maar wat wilt ge? Als de Kerk het zoo beslist en vastgesteld heeft, moet men het eenvoudig gelooven. Al den tijd van mijn leven heb ik mijn best gedaan om mijn denken te dwingen teneinde te gelooven en vast te houden hetgeen de Room-

sche Kerk geloof, meer dan hetgeen in duizend andere studies wordt geboden.

En wat uw tweede punt aangaat, beken ik gaarne, dat de naam sacerdos, d.i. offeraar of priester in het heele nieuwe testament niet voorkomt. Hieruit volgt echter geenszins, dat wij het lichaam en bloed van Jezus Christus niet moeten offeren.

Gij vraagt mij, wie ons bevelen heeft dit te doen. Maar ik zou u willen vragen, of gij mij niet toestemt, dat onze Heere Jezus Christus geordeneerd en bevelen heeft dit te doen bij de instelling van het heilig sacrament, als ik u aantoon, dat Hij offerde, toen Hij het instelde.

GUY: Zeker mijnheer, u zult me een bijzonder genoegen doen. (In dat geval) zal ik het geheel met u eens zijn en een der uwen zijn. Ik verzoek u dus mijnheer, mij dit aan te toonen.

DE BISSCHOP: Ik zal het u aantoonen. Hoor. Gij weet wel, dat de oude Vaders, bepaaldelijk in godsdienstige aangelegenheden, de gewoonte hadden om wanneer ze een plechtigen maaltijd hielden, vóór ze aan de spijzen raakten, het eerste deel aan God offerden. Dit kan bewezen worden door een onbepaald aantal passages uit de Schrift.

Gewezen wordt dan op het feestmaal van Job en zijn kinderen; het afscheidsmaal van Jacob en Laban; het feestmaal van Mozes en Jethro en vooral op 't feit, dat Melchizedek Abraham en de zijnen met brood en wijn tegemoet kwam. Volgens den bisschop heeft Abraham het priesterschap van Jezus Christus onze ware Melchizedek hier erkend alsmede de offerande van Christus' lichaam en bloed onder de gedaante van brood en wijn.

Tenslotte wijst hij nog op het Paaschlam, dat men eerst offerde alvorens het te eten.

Als Christus zegt „zie hier mijn lichaam“, dan begint Hij de heilige offerhandeling, welke Hij door Zijn dood voleind heeft.

En wat het derde punt betreft, dat de priester het sacrament geheel alleen nuttigt en het volk het sacrament door procuratie ontvangt — dit ontkent ik, want ik heb er deel aan door het geloof.

GUY: Mijnheer, het verheugt me, dat ik, wat ons eerste punt betreft, van u hoor, dat uw eigen denken en uw eigen oordeel afkeerig zijn van de transsubstantiatie, en dat zij, die daaraan niet gelooven, naar het schijnt het meest Schriftuurlijk zijn. Maar gij zegt, dat men er eenvoudig aan moet gelooven, omdat de Kerk het zoo vastgesteld heeft. Ik weet, dat verschillende van uw doctoren zoo spreken.

Hier tegen voert Guido de Brès dan aan de uitspraak van Paulus (Rom. 10), dat het geloof uit het gehoor van het Woord Gods is en niet voortkomt uit eenige ordinantie of bevel der Kerk. De Kerk kan bovendien niets wat het geloof betreft vaststellen zonder de H. Schrift. De leer der transsubstantiatie is een nieuwigheid, ingesteld door Paus Innocentius III. Hij heeft haar als 13e geloofsartikel aan de XII art. toegevoegd. Vervolgens wijst Guido de Brès op de Evangelisten, op Hand. 2 en 20, 1 Kor. 10 en 11, waar geen sprake is van de transsubstantiatie.

En dan komt hij weer op de oude doctoren der Kerk Origenes, Tertullianus en Cyprianus en Betramus, om te eindigen met deze conclusie:

Het is dus noodig geestelijk op te vatten, hetgeen over het bloed van Christus in den wijn is opgemerkt.

(DE BISSCHOP): Wat? Wat zegt ge? Zegt de H. Cyprianus alles wat gij hier zegt?

GUY: Dat niet mijnheer. Maar ik zeg, dat Betramus in zijn behandeling van de woorden van den H. Cyprianus ze zoo woord voor woord uitlegt, als ik ze aangehaald heb.

De H. Cyprianus evenwel zegt bovendien tegen de Aquaristen, dat het bloed van Christus niet in de Kerk kan zijn gezien en er niet onder kan zijn verstaan, daar de wijn (anders) ophoudt in de Kerk (wijn) te zijn. Indien de wijn van wezen veranderd is, houdt hij op wijn te zijn. Volgens Cyprianus kan er derhalve het bloed van Christus niet onder verstaan worden.

Dezelfde doctoren zegt in de preek over het avondmaal des Heeren, dat het gewijde brood in den besmetten mond is gegaan. Evenzoo, zegt hij in zijn preek over de afgevallenen, handelend over een meisje, dat (brakende) het sacrament had overgegeven: de drank gewijd aan het bloed des Heeren is uit de besmette ingewanden uitgegaan. Hij zegt niet, het brood en den drank, welke van substantie veranderd is, maar het brood en de wijn, gewijd aan het lichaam en bloed des Heeren.

Zoo ook Theodoretus, die leefde ten tijde van Cyrillus, en met dezen op het concilie van Efeze en Chalcedon was, een zeer geleerd man, wiens boek te Rome in het Grieksch is gedrukt, (zoo ook Th.) in zijn eerste dialoog, waarin hij twee personen voorstelt: een geloovige en een ketter.

De geloovige zegt: Onze Heer zelf heeft de namen van brood en wijn veranderd, en heeft den naam van het teeken aan zijn lichaam gegeven en aan het teeken den naam van zijn lichaam. En zooals Hij zichzelf wijnstok genoemd heeft, zoo heeft Hij het teeken bloed genoemd.

En dan vraagt de ketter: Maar ik zou wel de reden willen weten waarom de namen veranderd zijn.

De geloovige antwoordt: het doel (waarmee dit geschiedde) wordt duidelijk onthuld aan al degenen, die tot het geheimenis geroepen zijn. Want Hij heeft gewild, dat zij die geroepen zijn tot deelname aan de heilige geheimenissen, niet zouden blijven staan bij de natuur der zichtbare dingen, maar dat zij door de verwisseling of verandering der namen zouden gelooven aan de omzetting die door de genade geschiedt. Want Hij, die Zijn lichaam tarwe en brood noemt, heeft zichzelf ook de wijnstok genoemd.

Hij zelf heeft ook de teekenen, welke voor de oogen zichtbaar zijn, geëerd door hen Zijn lichaam en Zijn bloed te noemen, niet al zou hij hun natuur veranderd hebben, maar omdat Hij Zijn genade aan de natuur paart.

Vervolgens zegt hij daar nog: geheimzinnige teekenen gaan na de wijding niet boven hun natuur uit. Want zij blijven in hun eerste substantie, gedaante en vorm. Zij kunnen gezien en getast worden als voorheen.

In de eerste uitspraak zegt hij niet, dat brood en wijn van substantie veranderen, maar dat brood en wijn slechts veranderd zijn wat den naam betreft.

Ze worden lichaam en bloed van Christus genoemd, wat zij niet te voren heetten.

Hij zegt, dat de substantie van het brood niet veranderd is, maar dat de genade zich aan de natuur paart. Dit bewijst klaar als de dag, dat in het sacrament het brood brood blijft en evenzoo de wijn wijn.

Th. D.

De geestelijke verzorging onzer gemobiliseerden.

II.

(Slot.)

De Overheid erkent, dat zij een taak heeft niet in maar omtrent de kerkelijke belangen, door de mogelijkheid te scheppen om, met inachtneming der dienstbelangen, het den kerken mogelijk te maken haar taak in deze te vervullen.

Daartoe zijn bij mobilisatie uit de Gereformeerde Kerken 52 Res. Veldpredikers opgeroepen, om namens die Kerken hun taak te vervullen in het leger.

Deze Res. Veldpredikers hebben een militaire en een kerkelijke instructie.

De militaire instructie zegt: „zij behartigen in het algemeen de geestelijke belangen van alle niet R.-K. militairen en in het bijzonder van bedoelde militairen, die behooren tot het onderdeel waarbij zij zijn ingedeeld“.

In de kerkelijke stipulatiën van Deputaten der Gen. Synode der Geref. Kerken staat, dat de regeling, die de Veldprediker moet treffen met zijn kerkeraad, o.a. moet bevatten: „een verklaring van den kerkeraad, waarin de Veldprediker gemachtigd wordt om in het leger het Woord en de Sacramenten te bedienen, zoo veel mogelijk in den kerkelijken weg (eventueel door benoeming van een veld-kerkeraad)“.

Voorts is bepaald, dat de Veldprediker iedere maand schriftelijk rapport moet uitbrengen aan zijn kerkeraad en aan Deputaten der Synode.

De breedere taak in de militaire instructie omschreven zal wellicht oorzaak vinden in het feit, dat de Overheid geen onderscheiding wil van geloovigen en ongeloovigen en dat in tijd van nood menig niet kerkelijk menschen leert bidden, toevlucht zoekt bij God.

Uit de kerkelijke stipulatiën blijkt, dat de Veldprediker ambtelijk verbonden blijft aan zijn kerk, zijn arbeid geschiedt dus namens haar en daarom moet ook de kerk — evenals uit zendingsrapporten — op de hoogte blijven.

Het ligt dan ook voor de hand, dat als men vraagt wie belast zijn met de geestelijke verzorging der gemobiliseerden, het antwoord eenvoudig moet luiden: de Res. Veldpredikers.

Vanzelfsprekend zullen de Veldpredikers trachten, zoodra mogelijk op de hoogte te komen van de namen van hen, die voorzien zijn van een reis-attestatie.

Dat vraagt veel tijd en veel werk, maar... de Veldprediker behoeft dat niet alleen te doen.

Daarvoor gaf br. Postema een zeer goed voorbeeld aan Prof. Schilder, dat in zijn kantonement de gegevens worden verzameld door de militairen zelf (contact-leden). Aanteekening in „Ref.“ 26 April.

Dat acht ik den juiste weg.

Niet klagen, maar zelf aanpakken.

Het ambt der geloovigen, der kerk-leden, moet worden ontwikkeld en actief gemaakt.

Dat ambt der geloovigen is op militair terrein al lange jaren tot openbaring gekomen. Niet in de lijn van kerk-instituering, want dat was in vredetijd niet noodig, doch wel in socialen, in militairen zin.

Reeds 40 jaren bestaat er een Nationale Christen-Officieren- en Onderofficierenvereniging en sinds 22 jaar de Vereniging „Pro Rege“. Die organisaties bedoelen alle drie om in de Weermacht de Christenen saam te binden en elkander te steunen en sterken om de Banier te ontploopen van Jezus Christus.

Die organisaties zijn inter-kerkelijk.

In d
Gerefor
Aposto
staan a
als de
De o
lijk n e
haar b
Integ
Het
een vo
kerkelij
Omgek
leden i
organis
Die
punt
satie
De R
doch
arbeide
En in
Als
kers d
bij de
omke
ambtel
Hier
mogelij
Bij
Veldpre
nimmer
geloov
die rich
De te
doch...
Er zijn
jaren
wier ka
Er b
bekleed
tonnem
Het a
makkel
Men
en heef
om en
voor de
ervarin
wordt.
Als d
dan zal
werking
in de k
Onla
dat voo
heeft. I
commi
lid van
geestel
selijke
leg ple
en het
Het
pers
De R
ministra
dat hij
veel Ge
Niet
een kar
Hij we
wacht
Heilig
voor...
Het l
Gerefor
versta
bevoegd
Besta
Res. V
behoef
kan hij
of ook
belegge
Niet
Res. V
En nu
Onze
Dan m
het mog
Met v
de radie
aan het
hij o.a.
den voo
Zelf v
steeds
dankba
niet vo
kon bij
De (nu
Scholter
Domi
Zij wete
gehoor
moeten
En
algemeen
onder o
Velen
wing he
ook wel
Ik he
gebruik
bestel
mogelijk
Mogel
Maar

waarmee dit
an al dege-
zijn. Want
zijn tot deel-
niet zouden
pare dingen,
verandering
inzetting die
ij, die Zijn
eelt zichzelf

ke voor de
hen Zijn
en, niet al-
t, maar om-
saart.
heimzinnige
en hun na-
e substantie,
n en gelast

l, dat brood
ar dat brood
den naam
an Christus
sten.
brood niet
zich aan de
de dag, dat
lijft en even-

Th. D.

RKEN

biliseerden.

heeft niet in
gen, door de
htneming der
e maken haar

Gereformeerde
n, om namens
t leger,

militaire en

atigen in het
lle niet R.-K.
de militairen,
ij zij zijn in-

aten der Gen.
regeling, die
erkeraad, o.a.
en kerkeraad,

dt om in het
bedienen, zoo-
eventueel door

ledere maand
in zijn kerke-

ie omschreven
st de Overheid
en ongeloof-
kelijk mensch

dat de Veld-
aan zijn kerk,
ar en daarom
rapporten —

is men vraagt
erzorging der
moet luider:

kers trachten,
van de namen
is attestatie,
ar... de Veld-

goed voorbeeld
lement de ge-
iren zelf (con-
April.

len, moet wor-

lair terrein al
tlet in de lijn
vredetijd niet
en zin.

onale Christen-
g en sinds 22
rganisaties be-
de Christenen
en sterken om
stus.

In de N.C.O.O.V. heb ik gekend Hervormden en Gereformeerden, Chr.-Gereformeerden, Lutherschen, Apostolischen en ook mannen van het Hellsleger. Ze staan allen op orthodox-Prot.-Christelijke basis, evenals de N. C. Radio- en Reisvereniging.

De organisaties zijn interkerkelijk, dus niet kerkelijk neutraal, d.w.z. dat men niet over de kerk en haar belangen zou mogen spreken.

Integendeel.
Het is in al die organisaties steeds als een eere en een voorrecht beschouwd, dat men de kerk en de kerkelijke ambtsdragers kon steunen bij hun arbeid. Omgekeerd heeft men van de kerken gevraagd de leden in militairen dienst op te wekken zich bij die organisaties aan te sluiten.

Die orthodoxe basis en dat interkerkelijke standpunt acht ik — vooral in den noodtoestand der mobilisatie — een voordeel.

De Res. Veldpredikers staan op een kerkelijke basis, doch hebben een breed inter-kerkelijk terrein te bearbeiten.

En nu ligt de conclusie voor de hand.
Als van kerkelijke zijde en door de Res. Veldpredikers de kerk-leden worden opgewekt tot aansluiting bij de in de historie gegroeide organisaties, dan zullen omgekeerd de organisaties allen steun bieden voor het ambtelijke werk.

Hier liggen — zooals Prof. Schilder schreef — groote mogelijkheden.

Bij allen lof, die ik heb voor het werk der Res. Veldpredikers, heeft het mij getroffen, dat ik nog nimmer iets las van het actief maken van het ambt der geloovigen. Van br. Postema las ik de eerste uiting in die richting.

De taak der Veldpredikers is geweldig van omvang, doch... waarom requireeren zij geen hulpkrachten? Er zijn onder de gemobiliseerden vele broeders, die jaren lang een kerkelijk ambt hebben bekleed, van wier krachten nog geen gebruik is gemaakt.

Er bestaan hulp-predikers, die geen kerkelijk ambt bekleeden, om het zoo vreemd zijn om in elk kantonnement om te zien naar „hulp-ouderlingen“?

Het zou de taak van den Veldprediker zeer vergemakkelijken, en de onderlinge saambinding bevorderen.

Men vraagt nu te veel: wat doet de kerk voor mij? en heeft dan veel te klagen. Maar keeren wij de zaak om en vragen wij aan de kerk-leden: wat doet gij voor de zaak van Christus?, dan is het onze droeve ervaring, dat er een zeer groote slapheld openbaar wordt.

Als de geloovigen toonen, dat zij ambts-dragers zijn, dan zal wel blijken, dat zij alle hulp, steun en medewerking kunnen verkrijgen van hen, die een Ambt in de kerk vervullen.

Onlangs schreef ik in het orgaan der N.C.O.O.V., dat voor O. en O. elk kantonnement een contact-officier heeft. Ik bepleitte, dat elk kantonnement een contact-commissie moest hebben, bestaande uit tenminste 1 lid van elk der drie genoemde organisaties voor de geestelijke verzorging. Die contact-commissie zou plaatselijke activiteit en samenwerking bevorderen en overleg plegen en steun bieden aan de geestelijke verzorgers en het A.P.C.

Het algemeene idee dus: kantonnements-helpers ook voor de geestelijke verzorgers.

De Res. Veldprediker is het centrale punt, de administratie wordt kantonnementsgewijze verzorgd, zodat hij weet: er zijn zooveel Ned. Herv. kerkleden, zooveel Gereformeerden, enz.

Niet de gemobiliseerden wenden zich eventueel tot een kantonnementskerk, maar de Res. Veldprediker. Hij weet ongeveer hoeveel kerkgangers kunnen verwacht worden. Hij doet mededeeling van te houden Heilig Avondmaal, ziet reis-attesten in en vraagt voor... militairen toegang.

Het is logisch, dat waar in een kantonnement een Gereformeerde Kerk bestaat, de Veldprediker zich verstaat met den Pastor Loc. Hij is immers zelf ook bevoegd tot den Dienst des Woords.

Bestaat er geen Gereformeerde Kerk, dan moet de Res. Veldprediker overwegen op welke wijze in de behoefte is te voorzien. Misschien preekt hij zelf, of kan hij sommigen samenbrengen voor een Radiodienst of ook door zijn helpers een lees-samenkomst doen beleggen.

Niet alle onderdeelen bezitten een Gereformeerden Res. Veldprediker.

En nu denk ik aan de N. C. Reisvereniging.

Onze militairen zijn ook „reizende“ gezelschappen. Dan moet men niet het onmogelijke vragen, maar het mogelijke dankbaar accepteren.

Met veel genoegen beluisterde ik op 4 Maart voor de radio Ds J. S. Hartjes, die in den oorlog 1914—17 aan het front is geweest. In de loopgraven, zoo zei hij o.a., stond het Evangelie van Jezus Christus op den voorgrond en de kerkmuren weken achteruit.

Zelf was ik in 1914—1918 gemobiliseerd en kon bijna steeds een Gereformeerde Kerk bezoeken. Toch was ik dankbaar, dat enkele malen, dat die mogelijkheid zich niet voordeed, ik een rechtzinnig Herv. kerkdienst kon bijwonen. In de weekdiensten genoten wij van Ds (nu Professor) Geels en van den ethischen Ds Scholten.

Dominees zijn voor meer dan 99 % wijze menschen. Zij weten heel goed, dat zij voor een inter-kerkelijk gehoor geen Bijbelsche of dogmatische geschilpunten moeten brengen, maar Jezus Christus en Hem alleen.

En — Gereformeerde menschen hebben over het algemeen niet zulke knieën, dat zij direct doorzakken onder een ethische preek.

Velen zullen wel eens een Gereformeerde beschouwing hebben gehoord van een ethisch predikant en ook wel eens omgekeerd.

Ik herhaal nog eens: laat de nood ons toch doen gebruiken de mogelijkheden, die onder Gods voorziening bestaan in de weermacht zijn gegeven en niet het onmogelijke vragen.

Mogelijkheden, ze liggen er vele.

Maar de geloovigen moeten zelf medewerken.

Mede-bouwen, als mede-arbeiders voor Gods Koninkrijk.

Niet achterom zien, maar de hand aan den ploeg. En wie biddend aanvangt en aanpakt, met de midde-len door God gegeven, die zal door de uitkomst worden beschaamd.

Gods beloften feilen niet.
Waar twee of drie in Zijn Naam vergaderen, daar is Hij in 't midden.

Waar twee of drie samenstemmen over eenige zaak, die zij van den Heere begeeren, het zal hun gegeven worden.

Aan mijn gemobiliseerde broeders roep ik toe: zoek mede-broeders in Christus.

Sla tezamen de hand aan den ploeg.

Begin in het klein. Al is het maar om dagelijks saam te komen voor het lezen van Gods Woord en om samen te bidden.

Draag al uw noden den Heere op.

Vraag Hem of Hij uw zorgen en moeiten wil vervullen en u bekruipen om te zijn een gemobiliseerd militair in het leger van Jezus Christus.

Ter aanvulling van vorenstaande wijs ik er op, dat de Depôts niet behooren tot het gemobiliseerde leger, zij staan niet onder den opperbevelhebber, doch onder den Minister van Oorlog.

Daar worden de jonge lichten opgeleid om later als geoeftend soldaat over te gaan naar het veldleger. Die Depôts zijn dus in „tijdelijke“ garnizoenen.

Daar zijn de jongere menschen.

Daar hebben dus de plaatselijke kerken een taak opzichthens de militairen.

Daar vooral moet het catechetisch onderwijs bevorderd met den aandrang om z.m. belijdenis te doen vóór overgang naar het veldleger, omdat dan de regelmatigte bijwoning eener catechisatie zoo goed als uitgesloten is.

Al komt men voor eenigszins langen duur in een plaats met een Gereformeerde Kerk, dan vormt de wachtdienst, oefeningen, verlof, alarm enz. een militair bezwaar, dat niet valt weg te ruimen.

N. 30—4—40. A. T. v. O.

Naschrift. Deze artikelen waren gedateerd 30 April.

De gewijzigde omstandigheden ontnemen er niet geheel de waarde aan, doch ook hiervoor geldt dat men zich moet aanpassen. En overigens: „zegt den kinderen Israëls dat zij voorttrekken“, roept de Heere ons toe.

N. 1—6—40 v. O.

Wat ons te doen staat.

De verbijstering, die over ons kwam, heeft veler blik verduisterd. Prof. Mr V. Rutgers schreef in „De Standaard“:

In onze harten schrijnt de vernedering, — niet omdat voor een overmachtigen tegenstander de wapens zijn gestreken, maar omdat ons volk in zijn grootsten nood niet vrij is geweest van innerlijke verdeeldheid. In welke vormen die innerlijke verdeeldheid zich heeft geopenbaard en in welke mate zij onzen weerstand heeft verzwakt, daarover zal eerst later het volle licht kunnen schijnen.

Daarnaast is er de teleurstelling over de houding onzer Overheid. Ook daarover moet de historie oordeelen. Ik geloof, dat haar oordeel milder zal zijn dan dat, hetwelk velen thans uiten. Ik ben overtuigd, dat veel meer de wijze waarop de besluiten werden uitgevoerd en toegelicht dan die besluiten zelf de gevoelens hebben gekrenkt.

Het zou echter in hooge mate verontrustend zijn, indien wij ons zouden begeven in een stemming van moedeloosheid en thans vruchteloze kritiek. Van wege de bezettende macht is te kennen gegeven, dat wij worden vrij gelaten ons eigen huis te bestieren, natuurlijk met inachtneming van de beperkingen, welke de situatie oplegt. Het zou een eeuwige schande zijn, indien wij van deze vrijheid geen ander gebruik wisten te maken dan tot ontevredenheid en murmurering.

Uit onze nationale vernedering en teleurstelling moet ons opheffen de moed, dien onze soldaten aan den dag hebben gelegd. Zij zijn niet gevallen opdat wij — burgers — bij de pakken zouden blijven neersitten en het hoofd zouden laten hangen. En voorts: onze beginselen gelden niet alleen in tijden van voorspoed. Die beginselen hebben ons in onzen tegenspoed niet verlaten. Onze voormannen zijn gespaard. Zij er dan bij ons geen verwarring, maar bewaren wij onze eendracht, niet ziende op wat achter ons ligt, maar ziende op wat vóór is.

In deze regelen waardeeren we het allermeest de herinnering, dat onze beginselen van kracht blijven, ook in dagen van tegenspoed. Was daarvoor de strijd krachtiger gevoerd en gewaardeerd, de verdeeldheid zou althans van onzen kring verder weg gebleven zijn.

In „Leeuwarder Kerkbode“ (classicaal) merkt de heer H. Algra op:

Energie ontplooiden we door arbeid op alle terrein des levens. Dat is de term. En het is goed, dat we dat hebben gedaan en hebben begrepen, dat er op al die levenssterren plaats was voor Christelijke actie. Op velerlei gebied hebben de kerkelijk Gereformeerden pioniersarbeid verricht.

Wij weten nog niet, welke takken van arbeid in

de toekomst op dezelfde wijze kunnen worden voortgezet.

Maar dit weten we wel, dat we onze energie allereerst zullen moeten concentreren op kerkelijk terrein. Wij hebben nu predikanten noodig, die zich met hun gansche ziel gaan wijden aan hun werk. Er zijn Goddank altijd zulken geweest. Maar daarnaast waren er ook, die het rustig deden. Al te rustig.

Anderen waren wel verbaasd actief, maar teveel voor werk, dat niet allereerst op hun terrein lag. Er waren er helaas ook, die het heilige vuur misten. Die predikant waren geworden en het zoo nu en dan betreurd, mede, omdat er blijkbaar zoo weinig perspectief in zit.

Ook onze predikanten hebben de dagelijkse bekeering van noode. Opdat zij bereid zijn, altijd te werken, bij dag en bij nacht. Paulus deed dat ook. Hun werk moet vooral bestaan in arbeid in de gemeente. Huisbezoek en nog eens huisbezoek. Voortdurend contact. Men kan er op aan, dat er geweldige krachten gaan werken onder ons volk. En te midden van den strijd hebben wij het Gereformeerde geloofsleven te versterken.

Dan de ouderlingen. Op dat gebied heerscht in de steden een ernstig kwaad.

Er zijn tal van menschen, die om hun positie en opleiding geschikt zijn, om mede leiding te geven in de gemeente. Maar men vraagt ontheffing. Men vindt, dat er renteniers genoeg zijn en gepensionneerden, voor wie het ouderlingen-ambt een aardige tijdpassering is. Men vergeet, dat in een kerkeraad ook mannen moeten zitten in de kracht van hun leven, die den nieuwen tijd verstaan en die het initiatief kunnen nemen voor nieuwe dingen.

Ook deze opmerking vraagt de aandacht:

Ons werk komt nu in het vuur.

En dan nog de jeugd.

Het is een verschrikkelijk schandaal, dat in een stad als Leeuwarden, met een groot aantal Gereformeerde onderwijzers, die hun vrije middagen hebben en hun vacaties, het zoo moeilijk is, om een knapenleider te vinden, dat de jeugdouderlingen hun schaamte moeten overwinnen en iemand, die slechts tijdelijk in de stad verblijft, moeten vragen, of hij het dan maar wil doen.

Dat zijn zoo een paar dingen, waar we in dezen tijd maar eens aan moeten denken.

De dagen van rust en overvloed zijn voorbij. Er komen tijden van offers en strijd.

En — van intensieven geestelijken arbeid.

Vrije godsdienstoefening.

Ds v. Strien merkt in „Groninger Kerkbode“ op:

Er schuilt in die vraag naar de toekomst van ons kerkelijk leven, nu Nederland bezet gebied geworden is, waarschijnlijk ook wel eenig misverstand ten aanzien van de positie, waarin wij als bezet gebied verkeeren.

Men ducht blijkbaar, dat de bezettende mogendheid de vrijheid van het kerkelijk leven wel eens zou kunnen beknotten.

Daarom moge herinnerd worden aan een bepaling uit het volkenrecht, waaraan ook de mogendheid, wier militaire macht thans ons grondgebied bezet houdt, zich vrijwillig gebonden heeft.

Immers, een militaire bezetting brengt een land niet in een volslagen recht-loozen toestand.

Er ontstaat een nieuwe rechtstoestand, die door het volkenrecht geregeld is en die de staten in Europa door onderteekening van de desbetreffende verdragen, beloofd hebben te zullen eerbiedigen.

Op die eerbiediging mogen we dus ook nu rekenen.

De bepaling waarop wij het oog hebben en die vrucht is van den arbeid van een in 1907 in Den Haag gehouden vredescongres, houdt in dat door de bezettende mogendheid de eer, de familierechten, het leven, de privaateigendom der bewoners, evenals hun godsdienstige overtuiging en vrije godsdienstoefening worden geëerbiedigd.

Dat is volkomen duidelijk.

Er vloeit uit voort dat we recht hebben om te verwachten, dat aan de vrije ontplooiing van ons kerkelijk leven niets in den weg zal worden gelegd.

De kerken behouden de vrijheid, die haar door de Nederlandsche wetgeving (die niet terzijde gesteld wordt in een tijd van bezetting), gewaarborgd is.

Tegen voorbarige bezorgdheid mogen we elkan-der dus wel waarschuwen.

Het is goed, hiernaar te herinneren.

Ons zelf blijven.

In „Westlandsche Kerkbode“ wordt een artikel (niet onderteekend) op de voorpagina geplaatst, waarin geklaagd wordt over één onzer bladen, dat volgens het oordeel van schrijver te zeer het eigen principieel geluid thans achterwege laat. We lezen:

Bij wien ligt nu de schuld dat onze „christelijke“ dagbladen dreigen te verwateren. Bij de nieuwe overheid misschien?

Op deze vraag die wellicht in stilte gesteld wordt, durf ik momenteel zoo beslist mogelijk te zeggen: NEEN, ABSOLUUT NIET! Daar er een zekere persvrijheid is, ligt het louter en alleen aan de directie. Ik geloof dat men de uitdrukking „beperkte persvrijheid“ ten eenenmale onjuist verstaat.

„Beperkt“ wil m.i. zeggen dat men niet gaat schrijven tegen het thans geldende gezag in (dat zich naar aller meening overigens zeer loyaal gedraagt) en dat men geen artikelen in de pers lanceert, waardoor de positie van Duitschland als oorlogvoerende mogendheid in gevaar komt en tenslotte dit, dat men geen onnoodige onrust onder de burgerbevolking zaait.